

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

150. An iudex laicus possit cognoscere, si Clericus sit bigamus? Ex pqrt. 4.
tr. 1. res. 71.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76442](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76442)

res ad casum, à quo non potuit incipere, obstat tamen, quòd habitus personæ circa priuilegium, solum consideratur tempore delicti commissi, illa enim post delictum non nocet: vnde is, tanquam Clericus solutus, remittitur, attento delicti tempore. Ita Pereira; cui adde Alexandrum *conf. 149. n. 9. lib. 5. & alios communiter.*

Sup hoc priuilegio fori in tom 6. tr. 7. Resol. 60. §. Confirmatur.

2. Notandum est tamen hic non esse bigamum, ita vt anntat priuilegium fori, si quis feminam prius à se cognitam ducat postea in vxorem, quicquid aliqui asserant, quia talis non potest dici ducere virginem: sed tu ne recedas à nostra sententia, quia talis viri caro non est diuisa, nec potest censerì diuisa ratione vxoris, quæ alteri fuerit permixta, nec aduersus hanc sententiam procedunt canones *curandum, & præcipimus, dist. 24.* quia possunt explicari quòd per virginem intelligatur non ab alio corrupta, & ea quæ fictione iuris in eo casu non reputatur; videri potest glossa in *cap. 2. de bigamis, ver. diuisis.* Et ita hanc opinionem tenet Ioan. Præpositus in *3. part. quæst. 5. de irregular. dub. 17. num. 134.* Vnde si talis sumat Ordines minores, gaudebit priuilegio fori tanquam Clericus coniugatus & non bigamus.

RESOL. CL.

An index laicus posse cognoscere, si Clericus sit bigamus? Ex part. 4. tract. 1. Res. 71.

§. 1. **A**ffirmatiuam sententiam docet Pereira in *manu Regia, part. 2. cap. 24. num. 3.* vbi sic ait. Si quæstio sit super bigamia, laicus index erit competens.

2. Sed contrariam sententiam tenendam esse puto ex *cap. si index laicus, de sentent. excommunicat. in 6.* & ita tenet Alexander *conf. 149. volum. 6.* Vnde Nicolaus Harpsfeldius in *historia Anglicana, sacul. 13. cap. 9.* notat. quòd inter alios abusus, & iniustitias contra libertatem & immunitatem Ecclesiasticam, quæ tempore Eduardi Regis efficiebantur in illo Regno, vna hæc erat, quòd laici cognitionem bigamie ad se rapiabant. Ita ille. Vnde nostram sententiam aduersus iudicem laicum docet nouissimè Gabriel Lotharius in *re beneficiaria, lib. 3. quæst. 36. n. 73.* vnde non est audiendus Pereira, vir alioquin doctissimus.

RESOL. CLII.

An Minister laicalis iurisdictionis possit exercere iurisdictionem circa Clericos coniugatos non in criminalibus sed in civilibus?

Et an Clericus negotiator, si ter non fuerit monitus non subiceat Statutis laicorum?

Et an omni negotiatio, qua aliis Clericis prohibita est, etiam coniugatis prohibita censerì debeat: Ex part. 1. tract. 2. Res. 51. alias 50.

Sup. hoc in Res. seq.

§. 1. **A**ffirmatiue respondet Couarruias *prætic. 99. cap. 3. num. 7.* Barbosa *de potest. Episcop. part. 2. allegat. 12. num. 25.* Cenedo in *99. canonicis, q. 4. num. 18. & 19.* Gutierrez *prætic. 99. lib. 1. quæst. 5. num. 3.* Azuevedus *tom. 1. lib. 1. leg. 2. tit. 4. Recop.* Sanchez *de matrim. tom. 2. lib. 7. disp. 46. num. 22.* Megala in *3. part. lib. 3. cap. 10. num. 40. & Cortolan. in Bulla Cæne, excommun. 16. fol. mibi 94. 5.* Layman *vbi infra,* cum aliis. Probatur hoc ex *cap. unico, de Cler. coniug. in 6.* vbi solum conceditur Clericis coniugatis priuilegium Canonis, & fori, in cæteris autem minime. Et licet

textus loquatur etiam de causis civilibus, intelligendus est, quoad capturam personæ non autem si merè ciuilitè contra bona sine carceratione agatur; vt fuit resolutum in *Casell. Tholosana, decis. 184. & apud Guidum Papam decis. 13.*

2. Sed mihi contraria sententia videtur probabilior. Dico igitur, Clericum coniugatum, si contraxit cum virgine, & tonsuram, & habitum clericalem gesserit & alicui Ecclesiæ deseruiat, gaudere priuilegio fori, non solum in criminalibus, sed etiam in civilibus, & ante iudicem Ecclesiasticum esse conueniendum, vt patet ex *cap. 2. de foro compet. & cap. unico, de Cleric. coniug. vbi* habetur, neque ab ipsis secularibus iudicibus eos debere personaliter, vbi etiam pecunialiter nullatenus condemnari. Vbi pondera verbum illud, *nullatenus*, quod totum negat, & vniuersaliter iurisdictionem iudicis secularis excludit. Et dato, quòd hic casus esset * dubius in iure, potius pro iurisdictione Ecclesiastica iudicandum est, quam pro iurisdictione laicali. Et ita docuit quidam regius, is est Ceuallos in *tract. de cognit. per viam violentie, part. 2. quæst. 73. num. 4.* aduersus alios Iuristas. Et ex nostris docet etiam hanc sententiam Duardus in *Bulla Cæne, lib. 2. can. 15. quæst. 4. concl. 3. num. 22.* Riccius in *suis decisionib. par. 4. decis. 320. num. 5. & collect. 308.* & nouissimè ex Iuristis Martha de Iurisdic. *p. 1. centur. 2. ca. 159. num. 5.* Vide etiam Zanardum in *director. Confess. part. 1. de Sac. Matrim. cap. 23. quæst. 24.* & alij apud Ceuallos. Notandum est etiam cum nostro D. Carolo de Grassis *de effect. Cler. eff. 2. num. 118.* & aliis, Clericum negotiatorem, si ter non fuerit monitus, non subiacere statutis laicorum: & Layman notauit, quòd omnis negotiatio quæ aliis Clericis prohibita est, etiam coniugatis prohibita censerì debet. Ita ille in *Theol. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 8. num. 5.* & Suarez *contra Regem Anglia, lib. 4. cap. 28. num. 9.* cum aliis, quidquid in contrarium asserat Clar. *§. fin. q. 30. n. 12.*

* Sup. hoc inf. in Res. 207. in fine, & in Res. 287. §. 2. post med. & in Res. 297. 298. & 328. §. 3. ante med. &c.

Sup. hoc inf. in Res. 266. & 267.

RESOL. CLIII.

An Clerici coniugati gaudeant priuilegio fori etiam in civilibus?

Et Clericus coniugatus post dimissum habitum, & tonsuram si pro delicto aliquo in curia laicali est citatus, & ob contumaciam condemnatus fuerit, si acinde reassumpto habitu & tonsura Ecclesiæ deseruiat, an possit à iudice laico propter delictum in carcerem conijci, aut personaliter adstringi?

Et quid, si Clericus coniugatus pro crimine capiatur, incedens sine habitu, & tonsura, & deinde è carcere fugiens habitum, & tonsuram reassumat; &c. Ex part. 4. tract. 1. Res. 78.

§. 1. **N**egatiuam sententiam tenet nouissimè Pereira *de manu Regia part. 2. cap. 26. num. 10.* & Ludouicus Correa *vel. de immunit. Eccles. part. 2. num. 33.* vbi sic ait. Clerici coniugati, quantumuis adimpleant omnes condiciones, non sunt exempti à iudicio seculari, in causis merè civilibus, nec obstat textus in *cap. unico, ibi, aut ciuilitè ad iudicium secularè*, vbi dicitur, quòd Clerici coniugati etiam in causis civilibus à iudicio seculari eximuntur, nam rejecta multorum scribentium resolutione in *dict. cap. unico*, respondeo verbum illud ciuilitè intelligi, ita vt Clerici huiusmodi eximantur à seculari iudicio in causis criminalibus, quamuis ciuilitè mortis. Ita ille, & alij, quos citat & sequitur Antonius de Ballis in *tract. var. lib. 5. tit. 10. num. 18.* Elifæus Danza in *pugna Doctorum cap. unico, de Clericis coniugatis, num. 13.* Capiblanicus